

Obraćanje visokog predstavnika i posebnog predstavnika EU Valentina Inzka

Trideset i dva tjedna za rješavanje važnih pitanja

Dame i gospodo,

Zadovoljstvo mi je ponovno posjetiti Fakultet političkih znanosti. Bio sam ovdje u svibnju prošle godine, nedugo nakon preuzimanja dužnosti visokog predstavnika i posebnog predstavnika Europske unije. Tom prilikom smo imali dinamičnu razmjenu mišljenja. Radujem se nastavku tog dijaloga.

Osobito mi je zadovoljstvo što dolazim ovdje u kontekstu magistarskog studija u okviru kojega mnogi od vas stječu dodatna znanja o europskim integracijama, javnoj upravi i međunarodnim odnosima. Ove i druge akademske discipline mogu imati ključnu ulogu u pružanju pomoći Bosni i Hercegovini na putu koji vodi ka potpunom poslijeratnom oporavku.

Kao posebni predstavnik EU u ovoj zemlji, u potpunosti podržavam stavljanje većeg akcenta na akademski program vezan za EU, koji ovaj postdiplomski program pruža. Pridruživanje EU i funkcioniranje zemlje kao članice EU traži značajnu ekspertizu i drago mi je vidjeti da se ta ekspertiza gradi na ovoj razini, jer to će izravno i pozitivno utjecati na mogućnost da se ovoj zemlji pomogne da dostigne svoj glavni

strateški cilj – pridruživanje Europskoj uniji i funkcioniranje zemlje kao svake druge članice.

Činjenica je da je zemlja uplovila u nemirne vode i da ta plovidba trenutačno ide uz dosta zastoja.

Trenutačno održavamo niz ključnih sastanaka koji će nam, nadam se, pomoći da trasiramo daleko zadovoljavajući kurs.

Danas ću govoriti o situaciji vezanoj za napore Bosne i Hercegovine da se integrira u Europsku uniju i NATO. U suštini, to znači razmatranje sveukupne političke i ekonomske situacije, jer euro-atlantske integracije imaju utjecaja i odražavaju gotovo svaki aspekt razvoja.

Tijekom prošle godine, u općoj atmosferi propasti i sivila, zabilježeno je nekoliko primjera napretka u tehničkom smislu.

To uključuje i uvođenje biometrijskih putovnica i ispunjavanje drugih uvjeta vezanih za uvođenje bezviznog režima.

No, osim ovoga, jako je malo pozitivnih stvari o kojima možemo govoriti.

Napredak glede zahtjeva Bosne i Hercegovine da sudjeluje u Akcijskom planu za NATO za partnerstvo sa pojedinačnim zemljama (IPAP), što je preliminarni korak ka članstvu u NATO-u, žrtvovan je radi sveopće atmosfere političkog pozicioniranja. NATO je krajem prošle godine odbio zahtjev Bosne i Hercegovine. O toj odluci će se ponovno razgovarati u travnju, no niti jedan od koraka koje je u studenom prošle godine definirao NATO još uvijek nije poduzet, te je teško reći da sada postoji veća vjerojatnoća da će u proljeće ove godine o tome biti donesena pozitivna odluka.

U međuvremenu, nije usvojena niti jedna reforma koja je potrebna da bi se unaprijedile nadležnosti države, kako bi BiH mogla značajnije sudjelovati u procesu pridruživanja Europskoj uniji.

Dakle, da budemo potpuno jasni – napredak Bosne i Hercegovine prema članstvu u NATO-u i Europskoj uniji je u zastoju. Kao rezultat toga, građani ne uživaju prednosti koje slijede iz procesa pridruživanja EU.

Napredak BiH na europskom putu zaustavili su politički lideri koji nisu donijeli ili proveli reforme na koje su se ranije obvezali.

Sada se nalazimo tu gdje jesmo.

To nije mjesto gdje bi Bosna i Hercegovina trebala biti.

A svakako nije mjesto gdje ogromna većina građana ove zemlje želi biti.

Naš zadatak danas je, sasvim jasno, da nađemo način da se vratimo na pravi put euro-atlantskih integracija.

Želim dodati, i to ne samo usput, nego kao jedan od središnjih elemenata u ovom zadatku, možda upravo i središnji, da vraćanje na put euro-atlantskih integracija podrazumijeva i donošenje i provedbu dugo odlaganih ekonomskih reformi koje će pomoći u suzbijanju širenja siromaštva.

Nekoliko posljednjih godina se sada rutinski navode kao period političkog zastoja. To je samo pola priče, i to ne ona važnija polovina. Nekoliko posljednjih godina bile su period naglog povećanja egzistencijalnih problema u koje su zapali građani Bosne i Hercegovine.

Ta činjenica, sama po sebi, trebala bi biti dovoljna da se ovaj zastoj okonča.

Međunarodni angažman

Kao što znate, visoka predstavnica Europske unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, Catherine Ashton, upravo je

okončala dvodnevni posjet Bosni i Hercegovini tijekom koje je govorila vrlo otvoreno o neuspjehu domaćeg političkog establišmenta da djeluje u interesu građana.

Ona je istaknula – a ovo treba stalno ponavljati – da nije na političarima da odlučuju o tome koliki opseg europskih integracija će omogućiti građanima. Građani su se jasno izjasnili da je to ono što žele, a na političarima je da to ostvare. Cjelokupni proces se ne vodi u korist političara, nego se vodi u korist građana.

Baronesa Ashton je boravila ovdje samo nekoliko dana nakon što je izaslanstvo Europskog parlamenta na čelu sa Eduardom Kukanom posjetila Bosnu i Hercegovinu.

Mislim da je potrebno istaknuti da se baronesa Ashton nalazi na dužnosti glavnog zvaničnika Europske unije za vanjsku politiku i sigurnost manje od tri mjeseca. Činjenica da je ona, sa ostalim visokim zvaničnicima, već posjetila Bosnu i Hercegovinu, pokazuje da se ova zemlja vratila u sami vrh politike Europske unije.

Međutim, to nije prouzročeno ničim dobrim.

Sjetit ćete se da je u svibnju prošle godine, samo četiri mjeseca nakon što je nova administracija preuzela dužnost u Washingtonu, potpredsjednik Joe Biden posjetio Bosnu i Hercegovinu zajedno sa Javierom Solanom. Taj posjet rezultirao je obnovljenim i osnaženim angažmanom SAD i EU, pod vodstvom Jamesa Steinberga i Carla Bildta, s ciljem prevazilaženja ustavnog i političkog zastoja.

SAD i Europska unija posvećeni su suradnji sa svim stranama u BiH kako bi ponovno vratili zemlju na put euro-atlantskih integracija i ekonomskog oporavka.

Ovi naponi još uvijek nisu polučili uspjeh zato što su, barem za sada, osujećeni političkim ograničenjima u ovoj zemlji.

Dozvolite da istaknem da ovdje ne iznosim generalne i paušalne osude.

Postoje osobe snažnog integriteta koje rade u političkim strankama, te u brojnim granama zakonodavne i izvršne vlasti.

Ali činjenica je da političke strukture nisu izvršile svoj zadatak.

Namjerno, ili naprosto zbog pasivnosti, nisu ostvarili napredak u realiziranju reformi.

Vjerujem da postoje tri osnovna razloga za ovo.

Prvi je ustavno rješenje, koje je nesrazmjerno fokusirano na raspodjelu političkog plijena i koristi, dok se ni izbliza dovoljno pozornosti ne posvećuje naporima da se za dobrobit građana osigura učinkovita i ekonomična vlada.

Drugi razlog je činjenica da se politika nije promijenila već dva desetljeća. Jedan od aspekata skorašnje prošlosti koji najviše obeshrabruje jest lakoća sa kojom su ponovo na površinu isplivali diskreditirani stavovi, slogani i politički stavovi iz ranih devedesetih godina.

Treći razlog je činjenica da alternativna politička opcija nije ponuđena na dovoljno uvjerljiv način.

Tri, dva, jedan

Rekao sam jedan, dva i tri – ali vjerujem da je rješenje problema u stvari tri, dva, jedan.

Potrebna nam je alternativna politika koja će promijeniti način rada koji se ustalio tijekom protekla dva desetljeća; a to će zauzvrat omogućiti promjenu Ustava i povratak zemlje na put integracija i oporavka.

Što narod u Bosni i Hercegovini doista želi? Kada kažem

«narod», ne mislim na neki određeni narod. Mislim na sve građane – od sjevera do juga, od istoka do zapada, svih klasa, svih ubjeđenja.

Oni žele dvije stvari – sigurnost i prosperitet.

A sada, evo i zapanjujuće činjenice.

Građani Bosne i Hercegovine mogu imati ove dvije stvari.

Ova temeljna istina je u posljednje tri godine u potpunosti skrivena, kada je praktičnu politiku zamijenilo nazivanje pogrdnim imenima i političko hazarderstvo.

Postoji program da se osigura sigurnost i prosperitet – program euro-atlantskih integracija.

A svrha mu je:

- da se moderniziraju oružane snage tako da bi mogle funkcionirati kao funkcionalna i dragocjena komponenta vodeće svjetske vojne alijanse;
- da se moderniziraju policijske snage kako bi se okončala tiranija organiziranog kriminala i korupcije;
- da se modernizira poslovno okruženje kako bi se privukle investicije i otvorila nova radna mjesta;
- da se moderniziraju sustav zdravstvene zaštite i obrazovni sustav;
- da se modernizira način na koji se štite i promoviraju prava i težnje građana.

Ovaj program lideri Bosne i Hercegovine su doveli do potpunog zastoja.

Rekao sam da su stranke do sada bile neuspješne, namjerno ili usljed pasivnosti. Možemo raspravljati o njihovim računicama i prioritetima – no ono što nije sporno je činjenica da su doživjele neuspjeh.

Dokazi su svuda oko nas, u formi masovnog siromaštva i nezaposlenosti i krajnje neprihvatljivim razinama kriminala i korupcije.

Jedini način da se ovo promijeni jest da se na dnevni red vrati opcija euro-atlantskih integracija, brzo i u potpunosti.

To je alternativna politika koja je očajnički potrebna Bosni i Hercegovini.

To je pristup koji je isproban diljem cijelog ovog kontinenta. Funkcionirat će i za ovu zemlju.

Korak broj tri je da se ova opcija vrati u središte javne debate.

Pred stranke se mora postaviti pitanje.

Što radite da dovedete ovu zemlju u NATO i Europsku uniju?

U prošloj godini, moj ured je podržao niz javnih rasprava o tome što je potrebno da bi se ova zemlja reformirala u kontekstu europskih integracija. Te javne rasprave bile su usmjerene ka svim sektorima društva, od parlamentaraca do aktera iz građanskog društva – a moram istaknuti da moj ured aktivno podržava građansko društvo jer ono igra neizostavnu ulogu u političkom procesu, koju moraju prepoznati institucije i političke stranke. Komunicirali smo i sa medijima – jer se o sudbini ove zemlje mora odlučivati ne samo u krugu malobrojnih profesionalnih političara, nego kroz stalnu i sveobuhvatnu javnu raspravu.

Političke stranke se moraju natjerati da okrenu leđa politici koja se pokazala kao ogroman neuspjeh.

Postoji jedno pitanje koje političke stranke, bez obzira na to da li su na vlasti ili u opoziciji, ne smiju koristiti u predizborne svrhe. Važnost tog pitanja jednostavno nadilazi izbore, s obzirom da utječe na stabilnost zemlje u cijelosti i na dobrobit njezinih građana. Govorim o trenutačnoj financijskoj krizi koja je na sceni (uglavnom) u Federaciji BiH. Moramo znati da Bosni i Hercegovini stoji na raspolaganju tehnička, financijska i politička potpora, ali joj se potpora može pružiti samo ukoliko ova zemlja jasno pokaže svoju opredijeljenost za provedbu reformi. Postojeći sustav je financijski neodrživ, ekonomski neučinkovit i nepravedan u socijalnom smislu. To se mora promijeniti! Potrebno je donijeti neke teške odluke koje se više ne mogu odlagati. Financijska situacija se pogoršala do mjere u kojoj je potrebno da svi odmah zajednički nešto poduzmu. Vrijeme je da vlasti donesu odluke i da opozicija bude konstruktivna. Nepoduzimanje aktivnosti ili mogućih alternativnih mjera znači plaćanje cijene koja je jednostavno previsoka.

Tražim od vas da svoje političare procjenjujete na temelju onoga što su uradili da bi ovu zemlju približili Europskoj uniji, što su uradili za ekonomiju, za poboljšanje zdravstvene zaštite i obrazovnog sustava, za veću mogućnost zapošljavanja itd.

Također od vas tražim da na sljedećim izborima ne nagrađujete one koji koriste govor mržnje, nacionalističku retoriku i one koji nisu spremni na kompromis.

Želio bih vidjeti kako sukobljavanje argumentima prevladava nad osobnim napadima. Neki vaši političari nemaju stida! Oni napadaju moje kolege – izuzetne profesionalce koje ja u potpunosti podržavam. Međunarodna zajednica neće preuzeti odgovornost za njihove neuspjehe!

Sat otkucava. Do izbora su ostala samo 32 tjedna.

Tridesetidva tjedna u kojima ovu zemlju treba vratiti na put

euro-atlantskih integracija i ekonomskog oporavka.

Ako stranke na vlasti to ne mogu učiniti – biračko tijelo ih može smijeniti.

Ako mogu da se vrate na program koji je bitan, onda će također biti u stanju da se uhvate u koštac sa ozbiljnim zadatkom popravke sustava vlasti.

Nemojte vjerovati onima koji olako tvrde da nije moguće uraditi ništa da se pomogne građanima ove zemlje sve dok ne prođu izbori.

To nije točno.

Stranke moraju ponovno pokrenuti proces euro-atlantskih integracija i početi se boriti protiv siromaštva prije izbora.

Kao visoki predstavnik i posebni predstavnik EU, podržavam promjene koje su ovoj zemlji potrebne.

Drugi članovi međunarodne zajednice podržavaju te promjene.

Najviši kreatori politike u SAD-u i EU podržavaju te promjene.

Pitanje koje se sada postavlja je sljedeće:

Da li će građani Bosne i Hercegovine dovesti do te promjene?

Jer u njihovoj je moći da to urade.

Hvala.